

להעיד. להוציא מלך, שאינו מעיד משום כבודו [או להוציא משחק בקוביא שפסול להעיד מדרבנן].

ונהגת שבועת העדות בין **כפני בית דין** ובין **שלא בפני בית דין**.

כל זאת, כאשר העד נשבע את שבועת העדות **מפי עצמו**.

אבל, אם אינו נשבע בעצמו, אלא הוא מושבע **מפי אחרים**, שהשביעוהו שיכוא להעיד, והוא שיקר, וכפר, וטען שאינו יודע עדות,⁽³⁾ אזי **אין חייבין** על אותה השבועה

עדות, לבוא ולהעיד בבית דין את הידוע לו. אם שיקר וכפר ואמר שאינו יודע לו עדות, חייב קרבן שבועת העדות, **נוהגת** —

באנשים ולא בנשים, משום שהנשים אינן כשרות להעיד.

ברחוקין ולא בקרובין. שאם היו העדים קרובים לבעלי הדין הרי הם פסולין להעיד.

בכשרין, ולא בפסולין להעיד, כמו גדול וכדומה.

ואינה נוהגת שבועת העדות **אלא בראויין**

הדבר שמושבע מפי אחרים אינו עובר על "לא תשבעו בשמי לשקר". ויתכן שכל איסורו הוא מכח הלאו של "לא תשקרו", הנלמד משבועת הפקדון.

ויש לדון על מה בא קרבן שבועת העדות, האם הוא בא לכפר על עבירה, ואם כן, מה היא העבירה [כשאינו נשבע בעצמו אלא מושבע מפי התובע], או שמא חייבה התורה את הקרבן על עצם כפירת העדות [בהשבעה שהשביעו חברו], בלי לייחס אותה לעבירה מסוימת.

התוס' במסכת ב"ק [נו א] כתבו שהחייב הוא רק במקום שיש מצוה להעיד, והוא כובש את חיובו להעיד בשבועה.

וחיוב זה הוא רק עם תובעו חברו לבוא ולהעיד עבורו, אבל אם אינו תובעו, אינו מצווה לבוא להעיד מצד חובת העדות, אלא רק מצד "לא תעמוד על דם רעך", שמכאן למדו הרמב"ם והחינוך שכל היכול להציל ממון חברו, כגון, שיכול לבוא ולהעיד עבורו בתביעת ממון, עובר בלאו זה, אבל על כך הוא אינו חייב קרבן שבועת העדות. שער המשפט [סימן כח]

ולגבי דיני נפשות מביאה הגמרא מיעוט מיוחד שאין חייבים עליהם קרבן שבועת העדות.

התובע ממון להשביע את הנתבע והלה אינו יכול לומר שאינו מקבל את ההשבעה. והבין החזון איש בדבריו, שההשבעה כולה נחשבת כמעשה התובע בלבד, ואין הכופר בתביעה הזאת נחשב כמי שנשבע בעצמו. ולכן אין הנתבע יכול לסרב לקבל על עצמו את ההשבעה, אלא חייב לענות עליה!

ואילו החזון איש סבור, שכפירת הנתבע בהשבעת התובע, מחשיבה אותו כמי שנשבע בעצמו, ולכן יכול הנתבע לסרב להשבעה, ולומר "איני מקבלה".

החזון איש מסתמך בכך על הש"ך דלעיל, והוכיח זאת גם מעצם העובדה שכופר הכל פטור, ואם נאמר שבשבועת הפקדון [הנלמדת משבועת העדות] נתנה התורה כח השבעה למי שתובע ממון מחברו, והלה חייב לקבל את ההשבעה, הרי בכל מקום שבו הנתבע יכפור בכל, ישיעו התובע בשבועת הפקדון.

וגם בספר אילת השחר, בכמה מקומות בפרק זה, דן בהרחבה בשאלה הזאת, שהיא ענין בסיסי בהבנת הפרק.

3. המשנה למלך ב"דרך מצוותיך" כתב, שפשוט